

йнятості, визначати характер і обсяги заходів щодо професійної підготовки інженерів, програмістів, техніків, які зайняті в галузях створення і експлуатації ЗОТ, а також перепідготовки спеціалістів суміжних професій.

Варто також взяти до уваги й можливі психологічні проблеми. Слід подумати про необхідність розробки спеціальних заходів з психологічної підтримки діяльності користувачів інформаційних систем, пов'язаних, зокрема, з подоланням психологічного бар'єра при «спілкуванні» з машиною, покращення професійної підготовки користувачів до роботи та про забезпечення їх особистих творчих потреб.

Для підвищення ефективності інформаційної діяльності необхідно, насамперед, збільшити ефективність інформаційних процесів, що, як свідчить практика, забезпечується в результаті взаємодії управлінських наук з науками інформатики, математико-кібернетичної спрямованості. Адже кожний суб'єкт управлінської діяльності для розв'язання тієї чи іншої проблеми, окрім традиційних засобів та методів визначеної науки (наприклад менеджменту), успішно використовує дані інших наук (наприклад, психології, соціології та ін.).

Отже, для пізнання в сфері державного управління це має особливе значення, оскільки від його результатів залежить правильність управлінського рішення, кожне з яких завжди пов'язане з долями людей. Тому тут вельми важливо використовувати такі методи пізнання, які б давали змогу отримувати об'єктивні дані, зводили б до мінімуму або суттєво знижували вплив суб'єктивних факторів.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Р.ХИНКУ – д.е.н., доцент, Молдавська Економічна Академія

Серед фундаментальних процесів, що визначають і будуть визначати в найближчій перспективі розвиток економік країн світу, можна позначити наступні:

- розвиток інформаційних технологій;
- жорсткість конкуренції на фінансових ринках у зв'язку з посиленням ролі інтелектуальних послуг.

Якщо раніш ресурси економічного розвитку були достатньо жорстко прив'язані до територіальних технологій, то зараз головними ресурсами стають інтелект, фінансові ресурси й інформація (всі вкрай мобільні). Останньому чимало сприяло і розвиток Інтернету як середовища існування і поширення інформації.

Сьогодні Інтернет і побудовані на його основі інформаційні і фінансові системи варто розглядати не тільки як технологічне або інформаційне явище. Вплив інтерактивних ЗМІ на суспільство в цілому і, як наслідок, на його економічний ріст більший, ніж традиційних методів передачі і поширення інформації. Тим більше розвиток Інтернету відбувається більш високими темпами, ніж усіх інших інформаційних технологій.

– Розвиток Інтернету стабілізуюче впливає на світову економіку (на інвестиційний ринок, зокрема) по наступних причинах: прискорюються темпи створення єдиного інформаційного простору – виробляються й організуються механізми інформаційної взаємодії практично всіх суб'єктів світового ринку (Інтернет стає «павутиною», що зв'язує практично всіх суб'єктів світового ринку);

– відбувається децентралізація ресурсів, що стимулює самостійний розвиток суб'єктів ринку;

– прискорюється обіг грошових ресурсів за рахунок використання схем електронних платежів;

– реалізуються застави схеми залучення фінансових ресурсів для обслуговування виробництва, у тому числі і взаємодії інвесторів на фондовому ринку;

– зменшується обсяг спекулятивного капіталу (у посередників, що не є виробниками), а отже – збільшуються обсяги інвестицій у виробничій сфері;

– виникають нові види сервісу і послуг;

– створюються умови для відкритої конкуренції на ринках товарів і послуг;

– прискорюються процеси просування на ринку нових товарів і послуг і доведення їх у зручній для використання формі споживачеві.

Інтернет-економіка впливає на всі сфери діяльності, видозмінюючи їх. Найбільш кардинальні зміни зачіпають, швидше за все, сферу фінансів. Вже сьогодні завдяки розвитку телекомунікацій і Інтернету, по-перше, світові фінанси набули надзвичайної мобільності, а по-друге, самі стали "віртуалізуватися". Цілком вірогідно, що в найближчі роки ми станемо свідками переходу до принципово нової моделі світових фінансів, побудованих за принципом саморегуляції, що не визнають ні кордонів, ні обмежувальних зовнішньоринкових дій окремих урядів; забезпечуючих оптимальний роз-

поділ світових капіталів. Завдяки мобільності фінансових ресурсів посиляться їхній перехід у високотехнологічні виробництва. Інформаційна сфера як би поглине сферу фінансову, первинними будуть не розміри капіталів, а інформаційно-аналітичні рейтинги, орієнтуючись на котрі ці капітали і будуть рухатися.

Незабаром фінанси поза Інтернетом будуть просто немислимі. Так, уже з'явилися "віртуальні банки", де замість офісу – сервер і адреса в Інтернеті, а "службовці" працюють, не виходячи з будинку.

Розвиток глобальних електронно-мережних форм фінансової інфраструктури є зараз найбільш помітною частиною сітьової економіки. Це підтверджують наступні факти:

– у банківській індустрії транзакційні витрати складають порядку 1 долара при вчиненні угоди у відділенні банку, 50 центів при вчиненні угоди по телефону, 25 центів при використанні банкоматів і 13 центів при використанні Інтернет (із доповідей на конференції "Інтернет і суспільство" проведеної в Гарвардському Університеті в 1998 р.);

– у січні 1998 р. методи інтерактивного управління банківськими рахунками застосовували 4,2 млн. дорослих користувачів мережі;

– великий американський банк "City Bank" починає розвертати операції у Великобританії. Банк не планує створювати у Великобританії філій або відділень. Банк відкрив представництво в Англії, не знявши ні помешкання під офіс і не приславши на "туманний альбйон" жодного співробітника. Він просто створив свій сайт. Відповідні послуги будуть забезпечуватися британським провайдером "Virgin Net". "City Bank" думає, що його накладні витрати виявляться настільки низькими, що він зможе виплачувати своїм клієнтам 4,75% річних по поточних рахунках, тоді як для більшості традиційних банків цей відсоток складає усього 0,3%. Деякі фахівці гадають, що подібною моделлю бізнесу можуть уже найближчим часом скористатися авіалінії й емітенти кредитних карток.

На зміну класичним біржам із їхньою торгівлею "із молотка" і "підняттям рук" приходять нові торгові системи, де місце розташування торговців не має значення, і угоди здійснюються в режимі реального часу. Природно, це різко підвищує ліквідність ринків.

За рубезжем проблема інформаційної непрозорості знімається сама собою. До послуг користувачів численні сайти, де швидко, оперативно і, що саме головне, безплатно можна одержати вичерпну інформацію, у тому числі й в інвестиційній-фінансовій сфері.

Одним із чинників, що стримують сьогодні зростання фондового ринку Молдови, є нестача інформації.

Пересічні громадяни, багато хто з яких у результаті приватизації стали власниками акцій молдавських підприємств, не мають оперативної інформації не тільки про ці підприємства, але і про можливості здійснювати операції з акціями.

Інформаційна прогалина сьогодні достатньо повільно заповнюється сайтами молдавських компаній і інформаційних агентств, що надають інформацію про фондовий ринок, новинах законодавства, підприємствах. Все це - об'єктивний відбиток стану ринку, але є підстави думати, що саме інформаційна сфера, що відчуває постійний "голод" на фондовому ринку, "потягне" його в нагору.

У 1998 р. загальний обсяг фондової торгівлі в Інтернеті склав 5 млрд. долл., із них майже половина – 2,5 млрд. дол. – роздрібні продажі, тобто продажі фондових інструментів інвесторам. І ці цифри продовжують зростати в геометричній прогресії.

Акціями через Інтернет у США торгують із середини 90-х років. За даними PRNewswire і американської Національної асоціації корпоративних інвесторів (NAIC), у даний час число онлайн-інвесторів у США досягло 23 млн. А за даними інвестиційного банку "Salomon Smith Barney", онлайн-оборот цінних паперів на ринку США складає від 25 до 50% усіх операцій із цінними паперами. У Англії, по дослідженням компанії Forrester Reserch, до 2005 р. число онлайн-інвесторів досягне 2,4 млн. У Росії Інтернет-торгівлі акціями ледве більше року. З листопада 1999 р. кількість компаній, що використовують електронні системи, залучені до торгової системи ММББ, зросло до 84. За рік свого розвитку частка Інтернет-тренінгу склала більш 18% від загального обороту організованого ринку цінних паперів у Росії.

У даний час угоди за акціями проведені, як правило, із використанням комп'ютерних систем, сприяють ефективному здійсненню котувань цін, оформленню замовлень на угоди, автоматичному узгодженню замовлень на покупку і продаж. У США використовується система позабіржової торгівлі NASDAQ, у Лондоні - аналогічна система SEAQ, не біржі в Торонто – система CATS (Computer Assisted Trading System). Комп'ютерні системи використовуються також на біржах у Парижі, Токіо, Мадриді й інших містах світу. На Нью-Йоркській фондовій біржі традиційно зберігається ще звична торгівля в залі, хоча і на ній збільшуються комп'ютеризоване опрацювання замовлень і торгівля за допомогою систем DOT (Designated Order Turnover) і Super DOT. На Фондовій біржі Молдови використовується автоматизована інтегрована торгова система – SAIT.

Важливим аспектом комп'ютеризації роботи фондових бірж є стирання розходжень в особливостях торгівлі на різноманітних на-

ціональних ринках, що сприятливо для міжнародних інвесторів. Наприклад, доступ до електронної системи американського позабіржового ринку акцій NASDAQ мають інвестори у Великобританії, Сінгапурі й інших країнах.

По суті використання комп'ютерних систем призводить до створення єдиної системи світової торгівлі цінними паперами.

Найголовніше, що розвиток фондового ринку в Інтернеті не потребує особливих зусиль і витрат із боку держави.

Однією з характеристик сучасної інформаційної економіки є конвергенція. У свою чергу, одним із результатів конвергенції є тенденція, що швидко розвивається, серед діючих в області інформаційних технологій компаній до об'єднання з іншими компаніями або за допомогою прямого придбання, або іншим засобом. Конвергенція виявляється в ослабленні конкуруючих інтересів. Цілком ясно, що в даний момент спроба фірм перебороти поодиночі конкуренцію, напевно, приречена на невдачу; тільки їхнє об'єднання дозволить перебороти існуючі проблеми. Приміром, у 1998 році "Ericsson" разом із "Intel", "IBM", "Toshiba" і "Nokia" сформували спеціальну групу по розробці і просуванню нової технології за назвою "Bluetoonh SIG" (Special Interest Group). Нині в її входить більш 2000 різноманітних фірм, у тому числі такі великі, як "3Com", "Motorola", "Compaq", "Dell" і "Lucent Tehnologies". У результаті виникла імперія "Bluetoonh".

Наприкінці 90-х р. 40% усі найбільші світові злиття відбувалися на інформаційному ринку. У 2000 р. список найбільших зливань у США включає "AT&T Corp". (60,2 білл. дол.) і "Media One Group Inc.", "Bell Atlantic Corp.'s" (84,2 білл. дол.) і "GTE Corp.", "Viacom Inc.'s" (47 білл. дол.) і "CBS Corp.", "MCI World Com. Inc. 's" (135 білл. дол.) і "Sprint Corp".

Ризик, створюваний цими злиттями, складається в тому, що ці компанії використовують свій новий розмір і ресурси для захисту своєї ніші на ринку і недопущення конкуренції. Антимонопольні відомства не перешкоджають злиттям, тому що в багатьох випадках мова йде не про об'єднання однорідних фірм в одному секторі ринку, а про інтеграцію різноманітних сфер інформаційного бізнесу.

Найвидатнішим стало злиття в 2000 р. "Time Warner" і "American Online" (AOL), у результаті якого об'єдналися 6 секторів інформаційної економіки:

- Інтернет-послуги (20 млн. передплатників AOL, 70 млн. E-mail у день);
- кабельне телебачення (12,6 млн. передплатників);
- видавництва і 22 журнали (120 млн. читачів);
- телестанції (NN, HBO, TNT і ін., 70 млн. глядачів);

- кіно і телевізійне виробництво ("Warner Brod." і ін.);
- найбільші компанії музичних записів.

По вартості акцій нова корпорація стала четвертою після "Cisco Systems" (перша у світі по обсягу продажів устаткування для Інтернет), "General Electric" і "Microsoft". При цьому, "Cisco" придбала "JST Cell Snc.", "Infogear Technology Corp." і "V-Bits Inc.", забезпечивши собі інтеграцію виробництва техніки, володіння телекомунікаційною інфраструктурою і програмним забезпеченням.

При плануванні стратегічних напрямків фірми, природно, прагнуть до підвищення такого показника, як ROE (returns on equity - прибуток на акцію), розуміючи, що ріст ROE починає в більшому ступені залежати від можливостей зовнішнього розвитку, а не від внутрішнього. У результаті зливань курс акцій корпорацій росте (див. мал.1).

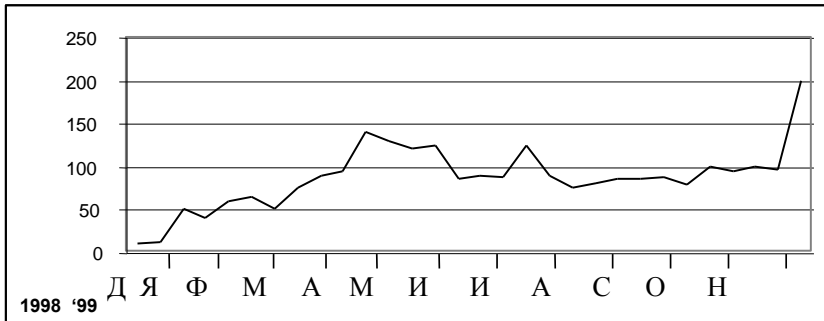

Рисунок 1 Ріст курсу акцій компаній Інтернет-економіки після злиття

Наприкінці 90-х рр. найбільші темпи росту курсу акцій (stock performance) ринкової капіталізації (market capitalization) і прибутків (revenue growth) були характерні для інформаційних, фінансових і фармацевтичних компаній (див. табл.1s), причому 58% із них у попередньому році укрупнилися шляхом зливань і поглинань.

Таблиця 1 – 100 компаній США з найвищими темпами росту і зниження курсу акції, ринкової капіталізації і росту річних прибутків у 1995-1998 р.

Курс акцій					
Найкращі	Компанії	Зміна ціни за один рік	Найгірші	Компанії	Зміна ціни за один рік
1	Dell Computer	177%	100	U. S. Office Products	-88%
2	Gencor Industries	161%	99	Datum	-74%
3	Stewart Information Svcs.	140%	98	Pressteck	-72%
4	Fidelity National Financial	131%	97	Remedy	-70%
5	National RV Holdings	120%	96	Pride International	-64%
6	Salton/Maxim Housewares	114%	95	Asyst Technologies	-62%
7	TJX	94%	94	Innovex	-60%
8	KV Pharmaceutical	90%	93	Zoltek	-60%
9	Compuware	77%	92	Parker Drilling	-57%
10	Rent-Way	75%	91	Cliffs Drilling	-57%
Ринкова капіталізація					
Найкращі	Компанії	Ринкова вартість (млн)	Найгірші	Компанії	Ринкова вартість (млн)
1	Dell Computers	\$74,905	100	Allied Research	\$42
2	Airtouch Communication	\$34,417	99	TSR	\$45
3	Waste Management	\$29,447	98	Omega Health Syst.	\$49
4	Compuware	\$10,032	97	Datum	\$53
5	Ascend Communication	\$8,811	96	Cade Industries	\$56
6	TJX	\$8,425	95	Petroleum Develop.	\$64
7	People Soft	\$7,933	94	York Research	\$74
8	Republic Industries	\$7,908	93	Funco	\$94
9	Biogen	\$3,979	92	Bellwether Expl.	\$95
10	Qualcomm	\$3,720	91	Candie's	\$101
Річні прибутки					
Найкращі	Компанії	Середньорічний рівень 1995-98	Найгірші	Компанії	Середньорічний рівень 1995-98
1	Republic Industries	407%	100	Funco	30,0%
2	York Research	324%	99	St. Mary Land & Exploration	30,1%
3	Ascend Communication	179%	98	Fidelity National Financial	30,5%
4	Rainforest Cafe	175%	97	Compuware	30,6%
5	U. S. Office Products	164%	96	Chronimed	31,0%
6	SLI	130%	95	Imperial Credit Industries	31,3%
7	CHS Electronics	124%	94	Chart Industries	31,6%
8	Accustaff	121%	93	Nabors Industries	32,0%
9	Modtech	118%	92	KV Pharmaceutical	32,2%
10	Qualcomm	117%	91	Transaction Sys. Architects	32,3%

Характерний приклад телекомунікаційної компанії Qualcomm, акції якої в 1999 р. зросли в 17 раз. У табл.2 наведені 16 компаній, вартість акцій яких виросла за рік більш ніж утричі (при капіталізації на початок року не менше 1 млрд. дол.). У 1984-1999 р. таких компаній не було, у 1998 р. нараховувалося три, а в 1999 р. - вже 27.

Таблиця 2 – Компанії з найвищим ростом курсу акцій у 1984-1999 р.

Рік	Компанія	Символ	% збільшення
1984	Jefferson Pilot	JP	61
1985	Limited	LTD	132
1986	Apple Computer	APPL	84
1987	Reynolds Metals	RLM	138
1988	Entergy	ETR	91
1989	Oracle	ORCL	154
1990	Amgen	AMGN	142
1991	Amgen	AMGN	265
1992	Cisco Systems	CSCO	137
1993	EMC	EMC	178
1994	Micron Technology	MU	135
1995	Northwest Airlines	NWAC	91
1996	Dell Computer	DELL	198
1997	Dell Computer	DELL	216
1998	Amazon.com	AMZN	966
1999	Qualcomm	QCOM	1,701

Серед фірм, чий капітал за рік, принаймні, подвоївся (див. мал.2) 3/4 відносилось до інформаційної економіки. Серед них переважають середні компанії з виробництва програм ("DSP Communication", "Modtech", "Technology solutions"), навчанню персоналу ("Noble drilling", "Marine drilling", "Cliffs drilling"), виробництва комплектуючих ("Vitesse Semiconductor"), ліків ("KV pharmaceutical") і різноманітних послуг.

Основну частину інвестицій корпорації залучають через фондовий ринок. Так, "Amazon.com" у 1997-2000 р. одержала 2,8 млрд. дол. від продажу корпоративних облігацій. Проте прибуток корпорації склав 2,9 млрд. дол., тобто один долар прибутку обійшовся в 95 центів інвестицій. Корпорація Amazon.com займає провідну позицію в електронній роздрібній торгівлі. Розширюючи обсяг продажів, ця корпорація діє як безприбуткова, укриваючи чисті збитки за рахунок росту курсу акцій (див. мал.3).

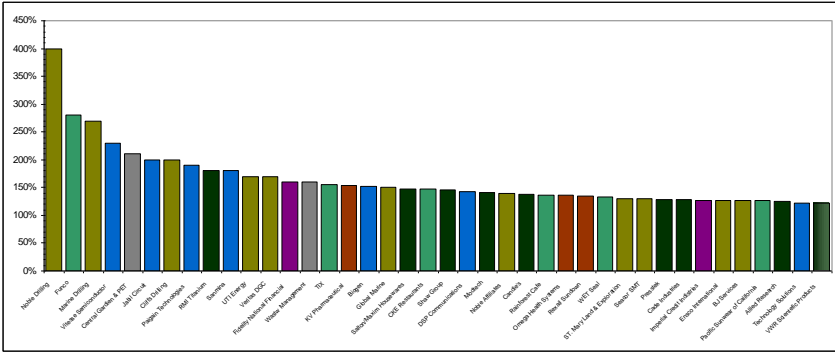

Рисунок 2 Компанії США з найвищим ростом середньорічного прибутку на 1 акцію 1995-998 р.

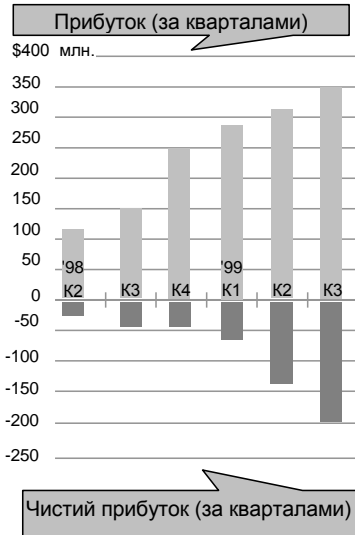
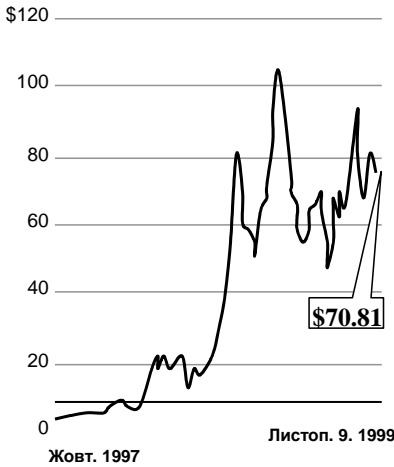

Рисунок 3 Динаміка курсу акцій і чистий прибуток Amazon.com

Існує й інша практика розв'язання фінансових проблем. Аналіз показує, що США активізують свої дії в "гарячих точках" (Ірак, Палестина й ін.) саме в періоди наростання фінансових проблем. Справа в тому, що найбільш надійною схованкою для капіталу вважаються держоблігації США ("бонди") – саме їх і куповують з потроєною енергією інвестори усього світу в ситуаціях політичних

катаклізмів (в ряду ознак економічної кризи, що насувається, можна поставити, наприклад, недавні ні з ким не узгоджені бомбардування Іраку авіацією США). Інвестиційні фонди усього світу розпродають ризиковані активи, у тому числі акції і вкладають гроші в американські "бонди". Діючи таким чином, США мінімізують збитки своїх компаній від об'єктивно наявних проблем в економіці, перекладаючи їх на плечі компаній більш слабких країн. Деякі експерти називають подібну практику "експортом економічної кризи..."

2000-й рік був також відзначений падінням акцій ряду інших компаній. Число падаючих акцій (у середньому за день) різко зросло в порівнянні з 1998-1999 р. (див. мал.4).

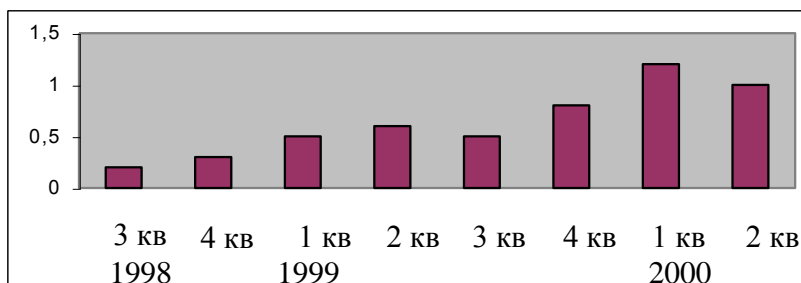

Рисунок 4 Зміна курсу акцій у 1998-2000 р.

Якщо в 1929-1932 р. вартість акцій упала майже на 90%, у 1974 р. – на 50%, у 1982 р. – на 45%, у 1987 р. – на 25%, то в 1997 р. – на 7-12%. Стійкість ряду котувань на фондових ринках базується, на думку ряду економістів, на високих темпах високотехнологічних компаній інформаційного сектора.

У 2000-ому р. біржовий індекс Nasdaq*, що відбиває курс акцій високотехнологічних фірм, як і загальний індекс Dow Jones* знизився (див. мал.5), що стало слідством падіння попиту на акції компаній, що не домоглися високої рентабельності (див. табл.3).

Необхідно також відзначити, що в новому тисячоріччі в ЗМІ стали більш часто з'являтися статті з таким лейтмотивом: "не проходить і тижня, щоб комп'ютерні гранди не повідомляли про скорочення персоналу, коригування результатів кварталу або перегляд ринкової стратегії. Так, на початку 2001 р., "Amazon" звільнив 1,3 тис. чоловік, або 15% свого персоналу. Скорочення штатів почалися в "Dell", "Oracle" і "HP". "Intel" припинила набір нового персоналу, і це при тому, що ще нещодавно відчувала дефіцит співробітників..."

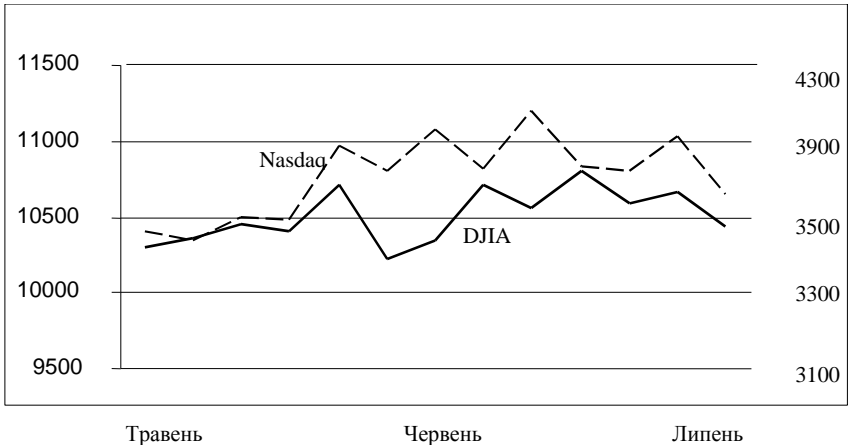

Рисунок 5 Динаміка фондових індексів США в 2000 р.

Таблиця 3 – Компанії США, курс акцій яких знизився в 2000 р.

STOCK	CHANGE FOR THE WEEK
Amazon. com	-27%
Rambus	-21%
Xerox	-21%
WorldCom	-19%
Nokia	-18%
National Semiconductor	-15%
JDS Uniphase	-14%
Nortel Networks	-10%
Texas Instruments	-10. 5%
Intel	-6. 6%
Pfizer	-4. 4%

Проте це відбиває не зниження значимості інформаційної економіки, а лише вказує на проблеми, що генеруються невідповідністю "старої" і "нової" економік.

У самих США вважають, що кризові явища в економіці – це ціна, що сплачує Америка, а разом із нею і весь світ за просування "нової економіки". Іншими словами, у США теж почалася "перебудова" і масштаби її глобальні. Поки немає ніяких підстав припускати, що модернізація економіки, що відбувається нині, США буде мати руйнівні наслідки (і економіка Японії переживає не найкращі часи. Впливові міжнародні рейтингові агентства Standart & Poor's, а

також Moody's прийняли рішення про перше за останні 26 років зниження довгострокового кредитного рейтингу Японії. Зниження рейтингу пов'язане з тим, що в економіці Японії знову наприкінці 2000 року був зафіксований спад. У Європі поки спокійно).

Взагалі, будь-яка реконструкція коштує чималих грошей. Проте перехід сучасної економіки на переважно інформаційні шляхи - процес не стихійний. Він має свою логіку, причому не завмерлу, а ту, що розвивається сама. На останньому економічному форумі в Давосі один з учасників – Жан-Марі Месьє, керівник розгалуженої медіа-корпорації "Вівенді", – висловився дуже дотепно: "Світ, заснований на доступі до комп'ютера, напевно помер. І хай живе світ, доступний із будь-якої точки!" Це означає, що подальша перспектива - не просто в комп'ютеризації, а в розвитку мобільних засобів доставки й опрацювання інформації, що сполучать телефонію й Інтернет.

Як бачимо, "нова економіка" має дуже високий креативний потенціал і великі перспективи. І це вселяє оптимізм щодо того, що "перебудова по-американськи" не буде вимагати занадто вже великих жертв.

Література:

1. <http://www.delavoy.newmail.ru/analytic/ebusiness/5.htm>
2. Second International Harvard Conference on Internet & Society, May, 1998, <http://www.events.broadcast.com/edu/harvard/conference/>
3. NUA публикует годовые оценки количества пользователей Интернет, апрель 1998, <http://win.www.rocit.ru/rocit/growing.htm>
4. Чувахин Н. Новости с переднего края, <http://www.ipclub.ru/press/internet-bews/>
5. Шевченко В. // Мир Internet, № 2, 2001. - С.38.
6. Черкасов В.Е. Международные инвестиции. М., 1999. - С.52.
7. См.: Мир ПК, 2001, № 2. - С.30.
8. Wall street journal, Dec. 19, 1999; July, 20, 2000.
9. J. Fortune, September 28, 1998. - P. 232.
10. Los Angeles Times. Ned Davis Research, Times reserch.
11. J. Fortune, September 28, 1998. - P. 227.
12. См.: Hoover's Microsoft Money Central; CSI Inc.
13. Дьяченко А. Перестройка по-американски.// Труд, 2001, 13 марта. С. 3.
14. См.: Эксперт, 1999, № 49. -С. 37; Свободная мысль, 1999, № 8. - С. 29.
15. См.: Wall street journal, Dec. 19, 1999; July 20, 2000.
16. WSJ Market Data Group.
17. См.: WSJ Market Data Group.
18. Попов М. Рецессия как вид диеты. См.: Компьютера, 2001, #10 [387], - С.18.